

Bedrijfssystemen van de toekomst: samenwerking belangrijk

Maarten Kommers en Gerko Hopster (PPO)

Landbouwbedrijven zullen er in de toekomst anders uit zien dan nu het geval is. De regionale boerderij is een voorbeeld van een mogelijk nieuw bedrijfssysteem dat een bijdrage kan leveren aan een duurzame ontwikkeling van landbouw in Nederland. De regionale boerderij is een samenwerkingsverband van een aantal agrarische ondernemingen. Deze agrarische ondernemingen werken samen in projecten onder andere op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, landbouw, recreatie, educatie en zorg.

In PraktijkKompas nummer 4 van 2002 is het onderzoeksproject "Bedrijfssystemen van de toekomst" geïntroduceerd. In dit onderzoek staat het begrip innovatie centraal. Op dit moment wordt volop samengewerkt met agrariërs, onderzo-

kers, beleidsmakers en maatschappelijke organisaties om een aantal noodzakelijke vernieuwingen in de landbouw in specifieke delen van Nederland te concretiseren. Doel hiervan is het in gang zetten van ontwikkelingen die een bijdrage leveren aan een duurzame levensvatbare landbouw in deze gebieden.

De fase van voorbereiding en inventarisatie (fase 1)

In het najaar van 2002 is een groot aantal partijen geïnterviewd, die direct of indirect invloed uitoefenen op het landelijk gebied. Deze interviews hadden als doel om de ideeën van de betrokkenen op de toekomst van de landbouw in beeld te krijgen. De belangrijkste vragen waren: "Wat is uw ideaalbeeld van een landbouwbedrijfssysteem in 2030?" en "Hoe denkt u dat een landbouwbedrijfssysteem eruit ziet in 2030 wanneer de huidige maatschappelijke en economische ontwikkelingen doorgaan?". Aan de hand van de uitkomsten van de interviews is gekozen voor het schetsen van toekomstbeelden op landelijk niveau en twee specifieke gebieden in Nederland, namelijk het westelijk veenweidegebied en het zandgebied van Noordoost Brabant. Aan de hand van de interviews is een goed beeld

ontstaan van gewenste landbouwbedrijfssystemen voor de toekomst. Dit beeld is concreet gemaakt in de fasen twee en drie van het project.

De fase van uitdenken van toekomstbeelden (fase 2)

De resultaten van de interviews in de eerste fase zijn gepresenteerd in een drietal workshops, in Wageningen (landelijk), Bodegraven (veenweide) en Schaijk (Noordoost Brabant). Bij alle drie de workshops waren vertegenwoordigers van de agrarische sector, overheden, agrariërs en maatschappelijke organisaties aanwezig. De resultaten zijn gepresenteerd als toekomstbeelden (zoekrichtingen) voor landbouwbedrijfssystemen in 2030. Er zijn bewust vrij extreme toekomstbeelden neergezet, echter tijdens de workshop is er alle gelegenheid geweest om de toekomstbeelden aan te scherpen, om te bouwen of zelfs helemaal los te laten zodat rekening gehouden kon worden met de dynamiek en vele ontwikkelingen die op dit moment gaande zijn in de agrarische sector. Het resultaat van de diverse workshops was een concretisering van de relatief abstracte toekomstbeelden. Tijdens de workshops is ook veel draagvlak gecreëerd in de regio's voor het onderzoek. De deelnemers die hun interesse kenbaar maakten voor het meedenken en meewerken in het vervolg van het onderzoek zullen nauw betrokken worden bij de derde fase van het onderzoek.

Wat kan de praktijk met deze toekomstbeelden? (fase 3)

Mooie toekomstbeelden alleen zijn niet genoeg. Het is ook nodig om te werken aan toepassing van de resultaten op het agrarisch bedrijf. Dit is precies wat gebeurt en zal gebeuren in de derde fase. In kleine groepen zullen de toekomstbeelden vertaald worden naar concrete projecten die inspelen op de huidige vraagstukken van beleid en praktijk.

Wat gebeurt er nu?

Op dit moment wordt er gewerkt aan het uitwerken van projectideeën en het maken van projectvoorstellen op basis van de

wensen en ideeën van de aanwezigen op de verschillende workshops. Tijdens de workshop in Noordoost Brabant zijn onder andere de volgende projectideeën gepresenteerd die ook een vervolg krijgen:

- *Het agrarisch bedrijf als landgoed.* Met de ontwikkeling van een agrarisch bedrijf als landgoed worden burgers meer betrokken bij het boerenwerk en het landschap. Wonen, werken en recreëren in een complex van mooie gebouwen en toegankelijk land.
- *De regionale boerderij.* Een samenwerkingsverband van agrarische ondernemingen die gezamenlijk projecten en andere initiatieven op het gebied van groene en blauwe diensten, landbouw, zorg, recreatie en educatie ontwikkelen en uitvoeren.
- *Grote bedrijven in een kleinschalig landschap.* Grootschalige bedrijven kunnen op een maatschappelijke en landschappelijk verantwoorde manier passen in een kleinschalig landschap.
- *Nieuwe gewassen en technieken.* Nieuwe bedrijfstechnische maatregelen leveren een bijdrage aan het ontwikkelen en uitbouwen van een concurrerende landbouw.
- *Sterker door samenwerking.* Er wordt gezocht naar mogelijkheden voor agrarische ondernemers om in een bepaald gebied en in een bepaalde context samen te werken bij de afzet van hun producten.

Verder wordt gewerkt aan het uitwerken van projectideeën op basis van de landelijke workshop en de workshop in het veenweidegebied. Dit jaar nog wordt er een begin gemaakt met het in gang zetten van projecten in het veenweidegebied en Noordoost Brabant.

Voor opmerkingen of vragen over dit project kunt u contact opnemen met Maarten Kommers (0320-293462) of Gerko Hopster (0320- 291 340)

